

*Управни одбор Операције
међународног мониторинга за Попис
становништва и домаћинства у
Босни и Херцеговини*

Шести извјештај оцјене

10-13. децембар 2012.

Jean-Michel DURR, виши експерт – Вођа тима УО

Roberto BIANCHINI, Bent Noerby BONDE,

Katerina KOSTADINOVA-DASKALOVSKA, Guido PIERACCINI

експерти

Увод и историјат

1. А Попис становништва и домаћинства провешће се у Босни и Херцеговини (БиХ) у складу са Законом о попису становништва, домаћинства и станова у Босни и Херцеговини 2013.године, како је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине 3.фебруара 2012. Вијеће министара Босне и Херцеговине позвало је Европску комисију да организује међународни мониторинг Пописа. Тако су Европска комисија, Вијеће Европе и Вијеће министара Босне и Херцеговине 18.априла 2012.године потписали Меморандум о разумијевању, како би се договорили о сљедећем:

- Општи циљ Операције међународног мониторинга Пописа становништва и домаћинства у Босни и Херцеговини је надгледање усклађености цијелог процеса Пописа, од припреме до дисеминације података, са:
- Међународним стандардима за пописе становништва и домаћинства које дефинишу УНЕСЕ и Еуростат, а које је одобрила Конференција европских статистичара као Препоруке за Пописе становништва и домаћинства 2010.,
- Одредбом (ЕК) 763/2008 о пописима становништва и домаћинства, те мјерама имплементације;
- Основним начелима званичне статистике, усвојеним од стране Статистичке комисије УН, као и са Кодексом праксе европске статистике проглашеним од стране Европске комисије;
- Стандардима заштите и повјерљивости података, како је дато у Конвенцији о заштити појединца, а у вези са Аутоматском обрадом личних података Вијећа Европе, као и са важећим релевантним одредбама Европске уније.

2. Операцију спроводе Комитет међународних организација, Уптављачка група (УГ ИМО) уз помоћ вишег експерта за попис, експерти за пописе становништва, један или више експерата за информационе технологије, те особе које надгледају пописивање на терену.

3. Виши експерт за попис, експерти за попис и ИТ експерти процијениће усклађеност Пописа у Босни и Херцеговини са захтјевима датим у Меморандуму о разумијевању, али неће пружати никакву техничку подршку.

4. Под вођством Комитета и вишег експерта за попис, експерти за попис ће:

- Пратити техничку припрему Пописа, укључујући пилот попис и постпописна анкета, посебно израду упитника и приручника;
- Надгледати прикупљање, обраду и дисеминацију пописних података, верификујући испуњавање захтјева дефинисаних у ранијем тексту;
- Контролисати поштено и исправно израчунавање на свим нивоима, те пратити да ли је повјерљивост појединачних података у потпуности загарантована;

– Истраживати сва остала питања релевантна за Попис.

5. Управљачка група именовала је г. Jean-Michela Durra као вишег експерта за попис и г. Roberta Bianchinia, г. Benta Noerby Bondea, гђу Meryem Demirci, гђу Katerinu Kostadinovu-Daskalovsku, и г. Guidoа Pieraccinia као експерте за пописе становништва. Виши експерт за попис и експерти за пописе чине Управни одбор ИМО међународних експерата.

6. Прва мисија УО ИМО је одржана од 23.до 26.априла 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени припрема за попис становништва и домаћинства у својим основним компонентама, укључујући припрему пилот пописа. Извјештај УО послао је Виши експерт за попис 12. маја ИМО Управљачкој групи.

7. Друга мисија одржана је од 26.до 29.јуна 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени напредак остварен након прве мисије у припреми за попис становништва и домаћинства, укључујући и припрему пилот пописа.

8. Трећа мисија одржана је 17.и 18. септембра 2012., а спровела су је два члана УО, г.Durr и гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ мисије био је да се оцијени имплементација препорука датих у претходним извјештајима и да се оцијени припрема пилот пописа планираног за период од 15.до 29.октобра 2012.

9. Четврта мисија одржана је између 10.и 29.октобра 2012.године, а спроводили су је чланови Управног одбора сукцесивно (сваки по пет дана, осим вишег експерта, чија мисија је трајала од 10. до 29.октобра). Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Пилот Пописа на терену. Такође, тим од четири посматрача, који су чинили Lidija Naumovska, Gabor Rosza, Jean-Paul Sardon и Per Schöning, био је присутан током цијелог периода спровођења Пилот Пописа. Сваки члан покривао је по неколико општина, како би посматрали операције рада на терену Пилот Пописа у свих 60 пописних кругова који су ушли у узорак за Пилот.

10. Пета мисија одржана је између 19. и 21.новембра 2012.(три дана), а спровела је чланица Управног одбора, гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Постпописне анкете Пробног пописа на терену. Експерт је обухватила свих 6 пописних кругова (у 6 општина) које су ушле у узорак Постпописне анкете, како би се посматрале активности на терену у склопу Постпописне анкете.

11. Шеста мисија одржана је између 10.и 13.децембра 2012.године, а спровела су је четири члана Управног одбора: г. Роберто Бианцхини, гђа. Bent Noerby Bonde, гђа. Katerina Kostadinova-Daskalovska и г. Guido Pieraccini. Циљ ове мисије био је да се од статистичких институција чује о лекцијама наученим током Пробног пописа, те да се оцијени да ли су припреме на нивоу који би омогућио спровођење Пописа у априлу 2013.године.

12. Тренутна оцјена заснована је на информацијама добијеним током састанака мисије, те на директним запажањима чланова мисије. Према томе, коментари и препоруке дати у даљем тексту засновани су на разумијевању

експерата, па можда не одражавају стварно стање. Овај извјештај су припремили експерти који су спровели мисију, а довршио га је виши експерт за попис.

13. Експерти желе да изразе захвалност директорима и особљу БХАС, ФЗС и РЗС за расположивост и сарадњу, те особљу Вијећа Европе за савршену организацију мисије.

Резиме

14. Мисија је спроведена седам недјеља по завршетку пробног пописа, са циљем да се оцијени у којој мјери су статистичке институције способне да доносе брзе одлуке на основу анализе пробног пописа и да на вријеме изврше техничка побољшања. Ово би било одлучујуће за одлуку о томе да ли се може остварити пописивање у априлу 2013. Управни одбор је основним условом сматрао то да до почетка децембра 2012. године упитници буду ревидирани у складу с препорукама, те да буде припремљен детаљан план за пописну логистику.

15. Иако су три статистичке институтције направиле засебне анализе Пробног пописа, чини се да су дошле до истих закључака. Иако је методолошка група планирала да одржи дводневну радионицу која би се бавила лекцијама наученим током Пробног пописа, 17. и 18. децембра 2012., у вријеме мисије УО статистичке институције нису имале заједнички извјештај у писаној форми о Пробном попису, нити су одржале састанак или радионицу како би се дискутовало о лекцијама наученим током Пробног пописа.

16. На основу разговора са три статистичке институције, УО је дошао до сљедећих закључака:

- a) Ревидирање пописних упитника у складу са лекцијама наученим током пробног пописа још није урађено. Три статистичке институције имају своје засебне ставове и припремиле су своје приједлоге, али није припремљен никакав заједнички нацрт нити се о истом постигао договор;
- b) Самим тим, упутства с инструкцијама нису ревидирана у складу с тим, те нису унапријеђена у складу с препорукама УО из извјештаја о Пробном попису.
- c) Пописни образац и јасне инструкције за пописивање грађана БиХ који бораве у иностранству (у складу са члановима 40-42 Закона о Попису) још увијек нису припремљени;
- d) Активности унапређења материјала за обуку и израде смјерница за особе које спроводе обуку још нису започете;
- e) Картографске припреме за свеобухватни попис довршене су у Брчко Дистрикту. У ФБиХ се очекује да се оне доврше до средине децембра. У РС је речено да ће пописне мапе бити довршене до краја децембра. Међутим, такође је речено и да су ортофотографије доступне за само 70% територије РС, а да ће за преосталих 30% бити доступне у јануару 2013. године. Пописне мапе за 30% територије непокривене ортофотографијама биће

припремљене коришћењем кадастралних мапа, које је УО већ оцијенио као неприкладне за пописне операције.

- f) Препоручени унос једнствених идентификационих шифара за адресе у пописним мапама и пописним обрасцима, које су релевантне за пописни обухват, разматран је у РС и ФБиХ, али још увијек није донесена заједничка одлука о томе.
- g) Препоручено успостављање систематичног механизма за бројање, управљање и мониторинг обухвата станова унутар зграда, релевантно за обухват пописа, разматрано је у РС и ФБиХ, али још није донесена заједничка одлука о томе.
- h) Препоручени технички састанак између ентитета, с циљем да се разговара и постигне споразум о томе како ће се спроводити пописивање у областима на граничним линијама, није одржан.
- i) Процедура набавке за штампање мапа и образаца није започета, пошто још увијек није био познат прецизан број пописних кругова. Процедура набавке ће трајати најмање 3 мјесеца, уколико не буде приговора на одлуку о додјели тендера.
- j) Број пописних кругова након картографске припреме у великој мјери превазилази број који је очекиван на почетку. Ово подразумијева веће трошкове и организационе проблеме, као што је ангажовање већег броја пописивача и инструктора.
- k) Стратегија комуникације и промоције још није довршена; није одржана обука о медијима за руководиоце и особље; не постоје способни експерти за комуникацију у агенцији; агенција и ентитети не учествују активно у изради стратегије.

17. Поред техничких припрема, постоји и још неријешених питања која настају као резултат различитих тумачења Закона о Попису, нејасне расподеле и нивоа доступног буџета. Коначно, како се редовно помиње, координација међу три статистичке институције још увијек није задовољавајућа, а процес доношења одлука још увијек не функционише на прави начин.

18. Да закључимо, УО сматра да техничке припреме нису на задовољавајућем нивоу да би било могуће спровођење пописа у априлу 2013. УО једногласно препоручује да се попис одгоди најмање 6 мјесеци (први могући период је октобар 2013). Ово ће статистичким институцијама дати времена да финализују припреме и исправе све преостале проблеме. Ово би такође ускладило Босну и Херцеговину са већином земаља, које спроводе

пописе најмање годину дана након пробних пописа, како би се извукле поуке и увеле одговарајуће измјене за различите компоненте.

19. Ипак, УО ће дати позитивну оцјену за организацију Пописа у октобру 2013. године само уколико статистичке институције заврше неопходне припреме на вријеме, уз задовољавајући квалитет резултата и уз поштовање рокова, како је дато у Анексу ИИ овог извјештаја.